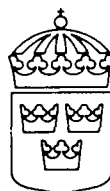

Utrikesutskottets betänkande 1985/86:1

om Centralamerika

UU
1985/86:1

Motionen

1 motion 1984/85:2407 av Eva Hjelmström m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen uttalar sig för bildandet av en europeisk "Contadora-grupp" för att söka förhindra en ytterligare upptrappning av våldet i Centralamerika,
2. att riksdagen uttalar sig för ett erkännande av FDR/FMLN som förhandlings- och krigförande part i enlighet med internationella konventioner,
3. att riksdagen uttalar sig för ett underkännande av Grenadas FN-mandat.

Bakgrund

Konfliktsituationen i Centralamerika har behandlats av utskottet i flera tidigare betänkanden, senast i UU 1984/85:18.

I regionen pågår en kamp för demokrati och rättvisa. Sverige har upprepade gånger beklagat att denna kamp kommit att stå mellan stormaktsintressen. I anledning av ett yrkande om bildandet av en europeisk Contadoragrupp redogjorde utskottet i det ovannämnda betänkandet allmänt för situationen i El Salvador, Guatemala och Nicaragua, de tre länder som huvudsakligen drabbats av de centralamerikanska konflikterna. En utförlig beskrivning av Contadora-planen lämnades.

Initiativet till denna plan togs i juli 1983 av statscheferna i Colombia, Mexico, Panama och Venezuela. Mellan Contadoragruppens medlemsländer och de fem centralamerikanska republikerna Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras och Nicaragua har sedermera ett stort antal möten hållits i syfte att nå enighet om en användbar fredsplan för hela området. Ett dokument har utarbetats som baserar sig på principer som nationell suveränitet, territoriell integritet, demilitarisering, demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter. Ett flertal länder utanför kretsen av de närmast berörda har uttalat stöd för Contadoragruppens arbete, däribland Sverige. Ett särskilt möte har ägt rum mellan EG och Contadoragruppen. Även Europarådet har ställt sig bakom initiativet.

Trots att Contadoragruppens fredsplan vunnit erkännande från de fem centralamerikanska republikerna och även USA givit sitt allmänna stöd för initiativet stagnerade Contadoraprocessen under år 1985. Ytterligare ändringar i de framlagda texterna diskuteras därför för närvarande. Nya för-

handlingar kommer att äga rum de närmaste veckorna mellan Contadora-länderna och de berörda centralamerikanska staterna i syfte att nå fram till ett undertecknat slutdokument.

En särskild latinamerikansk stödgrupp för Contadoraprocessen bildades i somras av Argentina, Brasilien, Peru och Uruguay (Limagruppen) bl. a. i syfte att ge nya impulser åt fredsprocessen.

Utskottet

Det är beklagligt att den av Contadoragruppen inledda fredsprocessen ännu inte har lett till att alla de berörda parterna kunnat enas om en plan för fred, stabilitet och demokratisk utveckling i de centralamerikanska republikerna som så länge härjats av krig och konflikter. Sverige har på olika sätt och under lång tid stött Contadoraprocessen både i ord och i handling. Det är enligt Sveriges uppfattning värdefullt att enskilda regeringar i och utanför Europa på olika vägar bidrar till Contadoraprocessen. Utskottet delar i detta avseende syftet med motion 2407 och utgår från att regeringen även fortsättningsvis ger fredsprocessen i Centralamerika det stöd vårt land kan erbjuda. En nära kontakt med andra nordiska och europeiska länder ger självfallet tyngd åt denna strävan.

Såsom uttalades i UU 1983/84:18 är det emellertid angeläget att fredsinitiativet förblir latinamerikanskt i sin kärna. Utskottet gör även nu bedömningen att bildandet av en europeisk Contadoragrupp skulle kunna riskera att snarare komplicera processen. Av detta skäl avstyrker utskottet yrkande 1 i motionen.

Yrkande 2 i samma motion avser läget i El Salvador. Där pågår sedan flera år strider mellan regeringstrupper och oppositionen, organiserad i FDR/FMLN. Ingendera parten tycks ha en militär seger inom räckhåll. En ljusning är att vissa kontakter ägt rum mellan regeringssidan under landets kristdemokratiska president Duarte och gerillan. Samtalen har emellertid inte lett till att några egentliga förhandlingar kunnat inledas och inbördeskriget fortsätter.

I motionsyrkandet talas om förhandlings- och krigförande part. Det bör dock göras en viss åtskillnad mellan dessa båda begrepp.

Sverige har liksom ett flertal andra länder givit sitt stöd till en förhandlingsprocess i El Salvador. Därvid har regeringen också givit uttryck för åsikten att FDR/FMLN bör vara part i en förhandlingsprocess.

Det var först i de fyra Genèvekonventionerna från år 1949 (om landkrig, sjökrig, krigsfångar och om civilpersoner) som förhållandena under en *intern* konflikt över huvud taget beaktades. Uttrycket stridande part förekommer i artikel 3 i dessa konventioner som handlar om väpnad konflikt som inte är internationell. I tilläggsprotokoll II till konventionerna fastställs närmare vilka rättigheter som tillkommer stridande part i sådan intern konflikt.

När detta tilläggsprotokoll förhandlades fram åren 1974–1977 rådde olika meningar om vilka kriterier som skulle användas vid definitionen av stridande part i konventionens mening. Enighet nåddes slutligen om att upproriska väpnade styrkor skulle ha "sådan kontroll över en del av landets

territorium att de kan utföra sammanhängande och samordnade militära operationer”.

UU 1985/86:1

Det är inte uteslutet att tilläggsprotokoll II skulle kunna vara tillämpligt på en situation av det slag som råder i El Salvador. Humanitära skäl talar självfallet för en vid tillämpning av det folkrättsliga skyddet av parterna i en konflikt. Utskottet anser emellertid att det nu inte föreligger tillräckligt underlag för den politiska och juridiska bedömning som bör föregå ett svenskt uttalande om protokollets tillämplighet i detta fall.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet yrkande 2 i motionen.

Det återstående yrkandet i motionen avser Grenada. Den amerikanska interventionen i Grenada år 1983 anges i motionen som ett exempel på att USA försöker styra de centralamerikanska länderna. Riksdagen bör därför uttala sig för ett underkännande av Grenadas FN-mandat, heter det i yrkande 3.

Efter invasionen i Grenada riktade bl. a. Sverige kritik mot USA för brott mot grundläggande folkrättsliga principer. Vi röstade också för den resolution vid FN:s generalförsamlings möte år 1983 som tog avstånd från inmarschen och krävde ett omedelbart tillbakadragande av de utländska trupperna. De amerikanska trupperna har sedermera dragits tillbaka från ön och allmänna val har hållits. Grenadafrågan förekom inte på generalförsamlingens dagordning under mötet 1984 och har inte heller förts upp på dagordningen för det nu pågående församlingsmötet.

Efter inmarschen i Grenada, vilken ägde rum i slutet av oktober 1983, satt Grenadas redan tidigare utnämnda FN-delegation kvar som landets representanter i FN. Frågan om delegationens fullmakter diskuterades i fullmaktskommittén, men något beslut om förändring av mandatet fattades inte. Varken vid generalförsamlingens möte år 1984 eller under innevarande års möte har förslag om underkännande av fullmakterna för Grenadas delegation väckts.

Enligt svensk uppfattning är det väsentligt för FN-systemets funktion att varje stat är representerad i FN. Utskottet anser inte att det finns anledning för Sverige att ifrågasätta den grenadiska regeringens rätt att vara representerad i FN. Yrkande 3 i motionen avstyrks därför.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1984/85:2407.

Stockholm den 7 november 1985

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Karin Söder (c), Sture Ericson (s), Carl Bildt (m), Axel Andersson (s), Maj-Lis Lööw (s), Margaretha af Ugglas (m), Bengt Silfverstrand (s), Rune Ångström (fp), Sten Sture Paterson (m), Gunnel Jonäng (c), Viola Furubjelke (s), Maria Leissner (fp), Oswald Söderqvist (vpk) och Melker Strand (s).

